

РОМАН ПРО МАЙБУТНЄ, ЯКЕ НЕ ПОВИННО НАСТАТИ

Ідеться про сучасні антиутопії в російській та українській літературах, зокрема про твори М. Чудінової, О. Славникової, А. Рубанова. У центрі уваги – роман Ю. Щербака “Час смертохристів. Міражі 2077 року”, присвячений майбутньому України. Автор статті привертає увагу до тем і проблем твору, суголосних сучасним українським і світовим геополітичним реаліям.

Ключові слова: антиутопія, Армагеддон, глобалістичні процеси, футуристика, християнство.

Anatoliy Shpytal. The novel about the future which shouldn't come

The paper deals with dystopias produced in contemporary Russian and Ukrainian literatures, focusing on the works by M. Chudynova, O. Slavnykova and A. Rubanova. In particular, the author spotlights the novel “The Time of the Deathchrists. Mirages of 2077” by Yuriy Shcherbak which thematizes the future of Ukraine, thus calling attention to subjects and problems which seem to be in tune with modern Ukrainian and global reality.

Key words: distopia, Armageddon, processes of globalization, futurology, Christianity.

“Чи не забагато у світі футуристики?” – якось подумалось весною на Петрівці, коли очі зупинились на романі Ф. Міральєса “2013. Кінець часів”. Цей іспанський автор не враховує пророцтв майя, котрі віщують фінал історії у грудні 2012 р. Зрештою, можна було б не помітити патологічно агресивних утопічних писань представників “старшобратнього народу”, нашого стратегічного партнера у світі, але все ж варто на них зупинитись. Адже в Російській Федерації виходять книжки, де з якимось садистським замилюванням оспівано російсько-українські війни, блискучі перемоги кремлівських стратегів. У серії “Війна на порозі” (!!! – А. Ш.) надруковано роман Г. Савицького “Поле битви – Україна. Зламаний тризубець” (М., 2009), де автор приводом до громадянської війни називає початок знищення російськомовного населення. У подібному стилі, з неприхованою ненавистю до неслухняних “хохлів” написано й роман Ф. Березіна “Війна 2010. Український фронт” (М., 2009). У небі України – авіація НАТО, і Росія приходить на допомогу Криму. “Третя світова війна на порозі! Світова пожежа почнеться на Україні”, – радісно повідомляє автор. Головним фронтом майбутньої війни стане Український, прогнозують кілька книжок такого ж самого стибу. Це нас не дивує – в усіх світових війнах наша батьківщина ставала полем битви й жертвою інших держав. Вражає інше. Під ці писання “стратегічний партнер” підводить чітку ідеологічну базу. У книжці О. Севера “Російсько-українські війни” (М., 2009), котра вийшла в серії “Вороги Росії” (і така є! – А. Ш.), ідеться про “руйначів слов'янського братерства”, головних ворогів справжньої України та Росії, від зрадника Мазепи до петлюрівців і бандерівців, від українських націоналістів ХІХ ст., які переписали начорно історію братніх народів, до “помаранчевих” фашистів. Це слова із хвалькуватої авторської анотації. А от М. Калашников і С. Бунтовський у “дослідженні” “Незалежна Україна. Крах проекту” (М., 2009) борються з “української міфологією”, яка стверджує, що українці – не росіяни, а особлива нація з власною давньою історією, культурою та мовою. І от автори на 416 сторінках намагаються відповісти на питання: звідки ж з'явився цей “другий” неросійський народ? І особливо цікавить авторів, де він виник і коли переселився на землі Київської Русі? Адже, за істориком М. Карамзіним (подаємо мовою оригіналу): “В России до введения христианской веры первую степень между идолами занимал Перун... Кумир его стоял в Киеве на холме... Перуновым именем клялись россияне...”. Звісна річ (перифразуймо Т. Шевченка), ці “німці, що нашу історію нам розказують”, не згадають Суздальський літопис: “Літо 1180. Іде Святослав со половци і черніговци із Русі на Суздаль ратью...”.

Можна було би знехтувати такі “творіння”, але, на жаль, усі реалії роману Ю. Щербака “Час смертохристів. Міражі 2077 року” (К.: Ярославів Вал, 2011) уже мають свої паростки в нашому сьогоденні. Проте в Росії, на відміну від імперсько-шовіністичної літератури, з’являються і твори-антиутопії, прогностична вартість яких безсумнівна. Вони так чи так “кореспондують” із романом українського автора, до того ж написані без нав’язливого ідеологічного підґрунтя. Приміром, А. Волос у романі “Алфавіта”, роздумуючи про російську долю як шлях світла, котрий рівною мірою дарується всім мовам і країнам, пише: “Російська мрія – побачити Росію всесвітню, Росію загальнолюдську, істинний храм добра і братерства, у якій дійсно немає ні елліна, ні іудея”, тому що доля її – всотувати в себе всіх тих, що тісняться навколо неї.

Інший роман, справжню художньо-соціальну значущість якого й у самій Росії було оцінено лише після публікації чужомовних перекладів і зарубіжної критичної рецепції, це “Мечеть Паризької Богоматері” М. Чудінової (М., 2005). До речі, твір також вийшов у серії “Війни майбутнього”. Залишивши десь за горизонтом імперсько-православну Росію, авторка моделює ситуацію 2048 року в Європі, яка на той час уже перетворилася на Єврабію. Мусульмани з Африки і Близького Сходу заселили Францію, Німеччину, Великобританію, Італію. Колишні автохтони змушені перейти в іслам, а незгодні з новою релігією живуть у гетто. Християни опинилися в катакомбах, як у Стародавньому Римі, Ватикан переїхав до Польщі, серби переселились до Росії, Греція платить данину. А центральною мечеттю Європи стала аль Франконі – колишній Собор Паризької Богоматері. У самому ж Парижі мають знищити християнське гетто. І тоді сміливці вирішують захопити Головну Мечеть і, замінувавши її, провести останню месу. Одна з разючих сцен – у соборі звучить (востаннє!) латинь, а по колу йде Чаша, з якої пригублюють смертники, котрі незабаром злетять у повітря. Роман вийшов у час молодіжних бунтів у Парижі, погромів магазинів і спалення машин, коли юні “французи” арабського походження показали свою силу. До речі, в усіх коментарях відкидався етнічний складник цих погромів, уже згодом прозвучало: “Світ згубить гнила ліберальна політкоректність”. Згадаймо, що в романі Ю. Щербака йдеться про професора Вебера, який написав книжку “Параноя політкоректності і загибель Європи” (2030). Влучна назва дослідження! М. Чудінова, хоч і виявила ісламофобію, зовсім не радіє, що розпалась і загинула Західна цивілізація. Однак яким самотнім голосом звучить це в Росії, де “сита Європа”, за словами новітніх ідеологів “Третього Риму”, має загинути, а “Духовна Росія” вознесеться над усім світом. І “воссияет”, як пише Є. Холмогоров, після Армагеддону, коли закінчиться тотальна війна Нового Світового Порядку проти православної Росії, у якій остання, знищивши всю “нечисть”, приєднає до себе Святу Землю.

А що пишуть російські письменники про майбутнє своєї держави? Що станеться з країною “суверенної демократії” через якихось десяток років, прогнозує О. Славникова в романі “2017”. У цій антиутопії показано, як високі технології все-таки забезпечили певні умови кожному, більшість населення мешкає у спеціальних промзонах, схожих на гетто. Страшна прірва розділяє бідних і багатих, останні вишуковують екстравагантні способи розваг. Ненависть до заможних визріває підспудно, це помітно лише в поглядах, якими проводжають “Бентлі” та “Майбахи”... І от саме 2017 року клас упосліджених повстає проти кровососної “еліти”. Почався справжній російський бунт, отой, за Пушкіним, “бессмысленный и беспощадный”. “Це вам, гади, за наше щасливе життя вже сьогодні”, – таке одне з його гасел. Але як жити далі, після такої м’ясорубки? До того ж виникає питання: як могли об’єднатися оті “проли” (за Г. Веллсом), котрі сиділи або по норах, або кожен у своїй ніші, щоб так організовано почати різню “зажирілих”? Можливо, потрібна була лише іскра?

2009 року вийшов роман А. Рубанова “Хлорофілія”. Коли про роман М. Чудінової писали, що це “не ширвжиток у літературі”, то анотацією унікальної антиутопії стали слова “Ця книжка підірве ваш мозок”. “Збулася віковічна мрія російського народу, а може, й усього людства”, – іронізували критики, прочитавши, як Росія, віддавши в оренду китайцям територію за Уралом, перетворилася на країну-сибарита. Хто дозволив умонтувати собі в мозок електронний чіп, живе в Москві, котра досягла розмірів величезного мегаполіса. У хмарочосах на верхніх поверхах мешкають китайські бізнесмени, на 80-90-х – еліта Росії, нижче – середній клас і зовсім близько від землі – біднота. А є ще підземні поверхи – там злодії й бомжі без чіпів. А на околицях Москворосії (назва держави!) блукають лісами дикі голодні племена, самі ж москвороси мають Божий дар – височенну траву невідомого походження, котра не лише смачна і втамовує голод, а й має наркотичні властивості – після її дози з’являється блаженний стан душі і зникають усі бажання. Особливо ж коли запити з’їдене байкальською водою... Цікаво було би довідатись, чи обізнаний А. Рубанов із романом В. Винниченка “Сонячна машина”? Автор книжки чітко наголошує: російські території з їхніми природними багатствами – головний капітал нації. Ми здали землю в оренду – а ви там самі добувайте нафту, газ, метали. Китайці все виробляють для Москворосії, але потім настає Армагеддон – вичерпавши ресурси, орендарі повертаються додому. Та ще в часи “травоїдства” чимало люду покинуло столицю-державу, перебравися на “вільні землі” й у боротьбі з дикими племенами намагалися “закоренитися” – мали хату й город під жито-пшеницю та овочі-фрукти. Багато хто гинув, але вони відкидали звичне життя, бо більше не хотіли мешкати на вулицях Галкіна, Петросяна, Дубовицької та Ернста під контролем 25 конкурентних поліцейських організацій і повсюдних телекамер... А трава має страшну дію – народжуються “зелені” діти, деградацію вже не зупинити. Вживуть лише ті, хто “втік від щастя”. Деякі сцени просто вражають. В одній із них у гості до старого журналіста прийшли колеги й побачили “антикваріат давноминулого” – книжки з паперу! Або ж пригадаймо, що в зображенні автора той, хто п’є спиртне, не їсть траву, отже, він людина колишнього, “дотрав’яного” світу, він іще остаточно не пропав. Автор цих рядків дозволяє собі розшифрувати символ тієї трави, вибудовуючи тріаду: трава – зелень – долари.

Але повернімось до антиутопії Ю. Щербака. Згадаймо сцену з роману, у якій головний герой – генерал військової розвідки України Ігор Гайдук із літака бачить зламаний вершечок Ейфелевої вежі. І саме тоді війська Арабського Халіфату тримають в облозі Париж, який уже перейменували на Лютецій. Картина подібна до зображеної в романі М. Чудінової: місто ніби вимерло, сліди руйнування залишилися на Єлїсейських полях, вигоріли центральні квартали... І це не сюжетний збіг, адже автори знають невблаганні демографічні тенденції. Приміром, у Німеччині живе багато турків і вихідців із колишньої Югославії, а виступ А. Меркель про крах політики мультикультурності якоюсь мірою став свідченням безсилля. Кожен з економічних або геополітичних постулатів твору має своє підґрунтя в сучасному житті, адже автор – не лише колишній міністр і дипломат, його перу належать дві книжки, які зробили б честь і політологам. Це “Україна: виклик і вибір” (2003) й особливо “Україна в зоні турбулентності” (2010), де проаналізовано фактично всі позиції-розклади України в міжнародній політиці аж до славнозвісних багатовекторності й нейтрального статусу, який так відгукнувся в романі того страшного літа 2077 року. Згадуючи роман А. Рубанова, подибуємо в Ю. Щербака досить схожу ситуацію: ООН оголосила політику правителів Росії згубною, демографічну ситуацію катастрофічною; частину Сибіру з його нафтовими, газовими та лісовими ресурсами визнано

всесвітньою спадщиною людства й Чорна Орда ввела туди війська. У листопаді 2076 року були знищені залишки російської державності – окуповано Москву, захоплено Кремль. Не допомогла навіть бронетанкова дивізія ім. Л. Берії, а от опричники (чи не свідомо алюзія на роман В. Сорокіна “День опричника”?), які були опорою режиму, тоді “зберегли нейтралітет”. І впала Імперія Двоголового Орла (Росія), утік Генеральний секретар партії МАРС (Марксистської асоціації російських сталіністів) Кирило II, відновилася “перервана історична традиція і відбулося входження Росії до братньої тюркської сім’ї народів”, над Храмом Христа Спасителя встановлено півмісяці і скинуто хреста... До речі, лише деякі політологи гарантують цілісність Росії. Критичний час, за їхніми прогнозами, настане у 2038 – 2042 рр.

А як же Україна, “безнадійна країна, проклята Богом”? Це в неї природа чудова й люди прекрасні, але “заражена кров Московії стільки століть отруювала Україну, що врешті-решт сталися необоротні зміни”. Від часу, коли агенти Москви почали працювати на Чорну Орду, відбувалася інфільтрація в керівну еліту їхніх людей, що захопили владу й проголосили “позаблоковий статус” держави, перетворивши її на “чорну діру” європейської безпеки. У самій країні – суперництво прибічників Чорної Орди і групи, що орієнтується на Європу, котру підтримують Військова Розвідка й Міністерство оборони України. Президент (Гетьман) Махун займає обережну позицію, не дає жодній групі повністю захопити владу.

Переживши численні пригоди, двічі побувавши на межі наглої смерті, до України прибув колишній Директор українсько-американського Бюро Ігор Гайдук. Указом Гетьмана він призначений помічником із національної безпеки й секретарем ради нацбезпеки. В Україні того часу відновлено козацькі строї, Гетьман і вся еліта ходять у жупанах із булавами, голова ДержВару (державної варти) Мережко в мундирі генерала армії корпусу жандармів, але з козацькою шаблею. Резиденція Гетьмана – у Трипіллі, під землею в бункері. Тут знайшли перше поселення українців, але Ю. Щербак написав, що шість тисяч років тому наші предки прийшли з Індії, хоча С. Плачинда дотримується протилежної думки.

Зі знанням потаємної “кухні” політики автор показує, як до нової людини у владі “топчуть стежку” представники різних угруповань. Боярин Московський Басманов, громадянин України, Росії, Білорусі, Казахстану й Чорної Орди, у розмові з Гайдуким цілком відвертий: “України вже немає... Напередодні саміту держав Чорної Орди в Батий-граді ми повинні прийняти історичний акт про ліквідацію так званого українського народу і так званої української держави. У нас буде інша держава та інший – єдиний російський – нарід. ЄДРОН”. А представник Чорної Орди під час зустрічі з Гетьманом висуває ультиматум, наполягаючи на тому, щоб Україна добровільно стала Великим Київсько-Дніпровським Улусом Чорної Орди. Друга розмова – з олігархом Фрідманом, членом світового уряду в Локарно, який підштовхує Гайдук до військового перевороту й термінового входження України до Організації Глобальної Безпеки, аби стати своєрідним бар’єром між Європою і Чорною Ордою, а потім, після величезних інвестицій, підйому економіки й переозброєння армії, виступити до Волги, щоб розгромити сили Орди на підступах до Східної Європи. А ще потрібно очистити Крим від татар і переселити туди частину населення, збройних сил і держустанов Ізраїлю, щоби створити “національне вогнище єврейського народу як автономної частини українського народу”.

Цікавий типаж – Генеральний Прокуратор України, член Ареопагу Іван Крейда. Він має “Канал поганих новин” (у Фрідмана – “Канал хороших новин”), створив УСРАН (“Українську секцію російської академії наук”), яка дослідила,

що етнічні українці є *недо*-росами й відрізняються низкою рецесивних ознак від *ловно*-росів. Чорна Орда відкрила йому доступ до наркотиків з Афганістану, сам він виробляє депресивні речовини, які стимулюють суїцидальні потяги.

У кожному з тогочасних державних діячів ми бачимо риси теперішніх, розширені й поглиблені до патології. Знищення жде того, хто вступає в конфлікт із владою, “мстивість якої дорівнює їхній продажності”. Це – тоді, а зараз? І що робити в такій ситуації чесній людині, яка має владу, але їй “виявилися чужими корпоративні інтереси української еліти”? Ігор Гайдук готує “Доповідну записку” Гетьманові Махуну, абсолютно таємно, в одному примірнику. Цікаво, що дата подачі “Записки” – 16 червня 2010 року (! – А. Ш.). У ній зроблено аналіз як геополітичної, так і внутрішньої політики держави на 2077 рік. Художній прогноз виявляється напрочуд актуальним для нашого часу. Світ перебуває на межі Четвертої глобальної війни. Після перемоги в українсько-румунській (2048 – 2052 рр.) та українсько-московській (2068 – 2070 рр.) війнах держава наших нащадків так і не стала членом якоїсь спільноти, лише “чорною діркою” безпеки, привабливою жертвою для ближніх і дальніх сусідів. Вона сповідувала безсмертну українську національну ідею “моя хата скраю”, забувши, що саме з країв починають палити хати. Спроба створення Української козацько-військової федеративної держави провалилась. Якби наші керманічі вміли уважно читати, то виписали б собі: “Міжнародний досвід вчить, що втрата державою хоча б 1 кв. км. суверенної території веде до розпаду цієї держави. В світі хижаків будь-який підранок негайно стає жертвою”. Олігархічна побудова системи влади роз’їдає державу, рівень ненависті до владомощів критично зріс аж до бажання їх розтерзати. Розкол суспільства на смертохристів і воскресохристів погіршив моральний клімат, народ позбавляють головного духовного надбання – християнської віри. Ісуса оголошено звичайною смертною людиною, яка ніколи не повернеться на землю, отже, порушено триєдиний зв’язок Бога-Отця, Бога-Сина й Духа Святого. Людство має йти в некомунікабельну, наглухо закриту зону темної енергії. Немає більше заступника за людей перед Отцем Небесним. Іще Ф. Достоєвський застерігав: “Бога нет – значит, все позволено”, а Ф. Ніцше констатував, що “Бог помер...”. Тому у вигаданому майбутті відкрилися страшні перспективи розвитку цивілізації. А хіба нині не стане страшно людині, сповненій глибокої віри, від слів А. Близнюка, голови Донецької облдержадміністрації, про ставлення до недругів: “Я не можу їх судити. Я слухав проповідь Кирила (Патріарха Московського), який сказав: ви моліться за своїх ворогів, і чим більше ви за них молитиметесь, тим швидше Господь їх покарає. Тому я молюся” (УНІАН).

Повернімось до Ігоря Гайдука. Достойник має повний компромат на вище керівництво, але тримає зібране “в запасі”. На слова міністра оборони про необхідність припинення цього маразму, у якому перебуває країна, лише запитав себе, як він, Голова РНБО, може брати на себе відповідальність за долю держави? Типовий українець, який сім разів відміряє... і не відріже. Арештований як шпигун і кинутий до катівні, чиновник лише тоді “прозріває”. А ставленики Чорної Орди вбивають Гетьмана Махуна. Насправді ж навіть влада Гетьмана ілюзорна, усім у державі керує таємничий Сірій Князь.

Україна розділена на три бригади – центральну, східну й західну, на чолі яких стоїть Сірій Князь. Це глибоко законспірована структура ще із сорокових років минулого століття. Першим князем був Сталін, який віддав Союз у владу інтернаціональних бригад: червоних – партії, чорних – Чека, сірих – кримінальних авторитетів. “Що скаже Князь – я зроблю, інакше, – і Гетьман Махун рубонув долонею по шиї”.

Ставленик Сірого Князя генеральний писар Клинкевич стає новим гетьманом України. Деякі регіональні сервери на виборах показували 120% підтримки цього кандидата, тому довелося перекидати голоси в інші райони. Члени Ареопагу й архонти, олігархи, землевласники, котрі мали не менше 10 000 кріпаків, зібрались на інаугурацію. І почули, що буде церемонія інаугурації Голови Києво-Дніпровської Держави... “Лідер всіх народів території Україна” покірно став на коліна перед Магістром церкви Христової Смерті і схилив голову: “Благословіть, Ваша Святосте”. Іменем Темної Енергії Магістр Сенсизбаєв благословив Клинкевича на боротьбу з іудо-християнською ерессю й вигадками про воскресіння Христа з мертвих.

Крім нової назви України – Києво-Дніпровська Держава, Клинкевич увів чорну зірку до прапора й герба, створив Директорат і “з метою зміцнення суверенітету” запросив на лівобережну територію обмежений контингент дружніх військ Чорної Орди, котрі “захистять демократичні завоювання”. Як апофеоз, із-під пальців нового Лідера прозвучала “Мурка”. Усе було готове до здачі країни: “Агентурі Чорної Орди вдалося ввійти до критичних точок державного апарату України, підкупом і шантажем сформувати потужний корпус зрадників, делікатно поіменованих агентами впливу, поставити “кротів” в органи розвідки і контррозвідки, а головне – викоринити в суспільстві будь-яку волю до опору, прищепити громадянам України ідею євразійської єдності”. Але ж як це все обставлено – у кращих зразках пропаганди. “Вам простягають руку допомоги брати, що прийшли з безмежного Євразійського Степу під прапором свободи, рівності всіх людей і економічного процвітання”. Несуть вони народам порядок і стабільність, спокій і мир, особистий добробут... Які знайомі слова!..

Окуповано Україну (уже Територію), триста студентів із ліцею імені І. Богуна з гранатометів підбивали ворожі колони й були знищені напалмом, створено Фронт Визволення України, розгромлено Посольство Конфедерації Держав Північної Америки, звідки Гайдук викрав свою кохану, та 3 серпня раптом почалося похолодання й пішли дощі. Люди громили магазини (Орда заборонила горілку й сало), було зірвано графік вивезення харчопродуктів, насамперед зерна, у Чингіз-Сарай і зірвалися врочисті зустрічі “визволителів”. В одному з військових госпіталів України, умираючи від лейкемії, контр-адмірал Феоктистов, котрий командував російським флотом атомних човнів, дав наказ на пуск. Атомні й водневі удари по головних об’єктах не лише на території колишньої Росії (Нижній Тагіл), а й по Туреччині, Пакистану та Ірану знищили технічний потенціал і місце концентрації військ Чорної Орди. Четверта глобальна війна закінчилась термоядерними ударами в космосі, що викликали ефект “кінця світу”. Великий Спалах був не лише руйнівним, а й очисним...

У листі до Сина Божого Ісуса Христа (“таємно”, “особисто”) Ігор Гайдук, колишній генерал військової розвідки України, який дивом вижив, пише, що найбільша вина його полягає в тому, що брав участь у підготовці Великого Спалаху, не захистив Україну перед агресією Чорної Орди, не підняв повстання проти зрадників, що керували державою, безсило спостерігав, як Україна перетворюється на Дике поле Європи. І не знайшов Сірого Князя, а лише збирав файли на його слуг... Думки на сходах, як кажуть німці.

Аналізований твір потребує справжніх наукових конференцій політологів, дослідників глобалістичних процесів. Адже в антиутопії вражає багатоплановість і мислительна насиченість авторського бачення. Кожна сцена, кожний образ “навантажений” як соціально-проблемно, так і морально-етично. Набатний роман для країни, але не дзвін по загиблих, а заклик до приспаних, до зневірених, до “протівсіхів”, котрі визирають зі своїх мишачих нірок, до заколисаних телевізійним вірусом, що викликає прогресування дебілізму,

емоційну тупість і стан агресивної ненависті (с. 447 роману).

І ще про вирок історії. Полковник військової розвідки не зміг згадати прізвище одного з президентів України, лише твердо знав, що той до судоми, до посиніння ненавидів свого прем'єр-міністра. *Sapienti sat.*

P.S. Мої друзі, науковці технічного профілю, не вірять, що 2077 року вже будуть плазменні двигуни. Але вони твердо переконані, що Україна існуватиме після 2077 року.

Отримано 16 червня 2011 р.

м. Київ

КОНФЕРЕНЦІЯ “УКРАЇНСЬКА ЕНЦИКЛОПЕДИСТИКА”

17 червня 2011 р. в Києві у приміщенні видавництва “Наукова думка” відбулася друга міжнародна наукова конференція “Українська енциклопедистика”. Конференцію організували Національна академія наук України, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України та Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка в Європі. До обговорення пропонувалися питання, що стосувалися, зокрема, теоретичної проблеми енциклопедистики, історії енциклопедичної справи у світі та Україні, методики створення тематичних та галузевих енциклопедій.

Відкрив конференцію голова Науково-видавничої ради НАН України, акад. НАН України *Я. Яцків*, який звернувся зі вступним словом до учасників. З привітанням виступив і співголова Головної редакційної колегії “Енциклопедії сучасної України” акад. НАН України *І. Дзюба*. Співголова Головної редакційної колегії “Енциклопедії сучасної України”, іноземний член НАН України *А. Жуковський* через певні обставини не зміг бути присутнім і надіслав листа з вітанням до організаторів та учасників засідання (його було зачитано в залі). Із доповіддю перед провідними науковцями-енциклопедистами України, Молдови, Башкортостану й Татарстану виступив директор Інституту енциклопедичних досліджень НАН України *М. Железняк*. Доповідач окреслив здобутки, проблеми та перспективи “Енциклопедії сучасної України”, історію та передумови розвитку “Енциклопедії” ще від її витоків. Були заслухані й інші доповіді учасників конференції, які стосувались концепцій та організаційних аспектів енциклопедій. Про особливості розвитку національно-регіональних енциклопедій розповіли також представники Молдови, зокрема директор Інституту енциклопедичних досліджень *К. Манолаке* та директор ДУ “Наукове видавництво “Башкирська енциклопедія” *У. СAIMOV*. Питання історіографії народів Поволжя і Південного Приуралля були порушені в доповіді заступника директора ДУ “Інститут Татарської енциклопедії АН РТ”, відповідального редактора Татарської енциклопедії *Г. Сабирзянова*.

В ухвалі конференції окремим пунктом було визначено “сприяти розширенню української інформації і інформації українською мовою у “Вікіпедії”. Виконавчий директор та член правління громадської організації “Вікіпедія Україна” *Ю. Пероганич* проінформував про реалії, розвиток та поширення української “Вікіпедії”. Інші доповіді учасників наукової конференції торкалися умов та передумов створення енциклопедій малих територій у країнах пострадянського простору та основних функцій енциклопедій, їхнього значення в житті суспільства. Потім відбулося обговорення доповідей та прийнята ухвала конференції.

Загалом, підбиваючи підсумки наукової конференції та взявши до уваги доповіді учасників, можна дійти висновку про важливість енциклопедичної справи не лише в Україні, а й за її межами. Адже вона є тією провідною ланкою, яка об'єднує сукупність наукових знань із широкого кола питань.

Вікторія Шитик

Отримано 7 липня 2011 р.

м. Київ